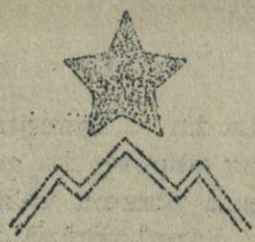

P 1835

SLOVENSKI

POROČEVALEC

INFORMACIJSKI VESTNIK OSVOBODILNE FRONTE

Leto V. st. 23

24. avgusta

Cena 2 Liri.

TULEČI DERVIŠI

Znano je, da sta Adolf Hitler in vsa pangermanska imperfalistična reakcija poskusila v sedanji veliki vojni potegniti črto ločnico med bejujo čina se taboroma na razredni in ideološki osnovi. Znano je dalje, da so z Adolfom Hitlerjem, Göbbelsom in vso pangermansko fašistično reakcijo vred zlasti v tem pogledu zatrobili v isti rog tudi reakcionarni elementi med svobodoljubnimi narodi in državami. Znano je končno, da so "razredni in ideološki značaj" sedanje vojne, - namreč tako imenovani "protikomunistični" značaj odnosno "boljševizatorski" značaj - proglasili in razglasili prav vsi narodni izdajalci med podjarmljenimi narodi, ki jih je zaslužnil nemški fašizem.

Odveč bi bilo, posebej objasnavati nagibe in smotre takega manetra mednarodne fašistične in pro-fašistične reakcije.

Tri leta velike domovinske vojne so nazorno pokazala, kako so svobodoljubne in napredne sile v sedanjem svetovnem oboroženem spopadu znale razgaliti reakcionarni manever z "razrednim in ideološkim značajem", izločiti naslednje razrednim in ideološkim provokacijam ter zakoreniniti svoja borbena prizadevanja v splošno domovinskih, v splošno demokratičnih, splošno svobodoljubnih tleh. Zlasti se je v tem pogledu odlikovala država, proti kateri so bile naperjene vse strele mednarodne fašistične in pro-fašistične reakcije - Sovjetska Zveza. Evropsko in svetovno pomemben doprinos z edinstvenimi izkušnjami je dodalo tudi jugoslovansko narodno osvobodilno gibanje.

Zelo bi se motil, kdor bi mislil, da predstavlja domovinsko splošno demokratični in splošno svobodoljubni značaj v borbenih prizadevanjih naprednih in svobodoljubnih sil - dobro zamišljeno in izpeljano "taktizerstvo". Vloga svobodoljubnih sil v veliki domovinski vojni izvira iz njihove splošne vloge v borbi za svobodo in napredek, s tem pa tudi za pravico, kakor jo pojmujejo najboljši človeški duhovi in kakor jo pojmujejo ljudske množice kot nosilec usode in bodočnosti tako narodov kakor človečanstva.

Práv zaradi tega pa je stališče in prizadevanje naprednih in svobodoljubnih sil rodilo v sedanji vojni sadove, kakršnih ne bi mogli roditi najbolj spretno in rafinirano zamišljeno "taktiziranje". V sedanji vojni so namreč bñle brez obzirno strgane krinke. Padale bodo tudi še naprej. Vsaka država, vsak narod, vsak razred, vsaka družbena plast, vsak poklic, vsak nazor, vsaka stranka, vsaka grupacija in vsak posameznik - vse se pokaže in izkaže tako, kakršno v resnici je. Pokaže in izkaže se s svojim stališčem, s svo

je vlogo in z izkrenostjo svojega prizadevanja, z večjim in manjšim soglasjem med svojimi besedami in svojo prakso. Nikomur ne uspeva in ne bo ušlo, da bi se v borbi za svobodo in pravico v najširšem pomenu besede mogel opravičiti za svoje takšno ali drugačno ravnanje z ideološkimi, razrednimi ali kakršnimi koli drugimi "argumenti".

To dejstvo je ogromnega pomena za splošni demokratični in človečanski napredek po vojni, kar nam postane zlasti jasno, če ga motrimo v zvezi še z nekimi drugim načelom, ki se v tej vojni uveljavlja tudi z elementarno silo, z načelom namreč, naj odločajo in da dejansko bodo odločevali tisti, ki se bore.

Pri nas na slovenskem je v osvobodilni borbi dvignilo precej prahu vprašanje duhovščine v "Ljubljanski pokrajini". Dvignilo ga je zaradi tega, ker se je precejšen del duhovščine v "Ljubljanski pokrajini" skupno z nekaterimi duhovniki po drugih slovenskih predelih pridružil okupatorja, namreč lastnemu narodu.

Reči smemo, da je duhovščina nasplošno prav tako osvetlilo njeno ponašanje v domovinski vojni, kakor je osvetlilo vse države in narode, razrede, družbene plasti, poklice, nazore, grupacije, stranke in posameznike. Domovinska vojna je v glavnem duhovščina razdelila na tri kategorije. V kategorijo, ki se je pridružila svobodoljubnim narodom, moramo šteti zlasti patriotično sovjetsko duhovščino kakor tudi vse tisto duhovščino drugih narodov, ki jo izpolnila svoje domovinsko dolžnost. Med vidnimi predstavniki jugoslovanske duhovščine te vrste so prota Vlado Zečević, zagrebški župnik Sv. Marka monsignor Rittig, dr. Metod Mikuž, župnik Lamprot vrsta primorskih in štajerskih duhovnikov, ki so še legalni na terenu, in drugi. V drugo kategorijo bi sodila duhovščina ki je razredni in ideološki manevri protinarodne reakcije ni so pustili ravnodušne, temveč je bolj ali manj v akordu s takimi manevri - špekulirala in še špekulira, pod cenjujoč lastno vlogo in zasidrano med ljudstvom. V tretji kategoriji je končno tista duhovščina, ki se je zvezala na življenje in smrt z okupatorjem ter postala narodni izdajalec v najodditnejšem in najbolj vulgarnem pomenu besede. Med najznačilnejše predstavnike te vrste katoliške duhovščine sodijo šovaški Tiso in, njegovi pajdaši ter slovenski belogardistični duhovniki.

Delitev duhovščine na tri kategorije ni prav v nobenem pogledu povzročila večja ali manjša ogroženost vere ali cerkve po domovinski vojni. Nasprotno! Kolikor je bila svoboda vesti in veroizpovedi ogrožena, ju je ogrožal fašizem, med tem ko je npr. patriotična usmeritev sovjetske duhovščine prinesla sovjetski duhovščini neprimerno širše možnosti udejstvovanja, kar je imela kdaj koli poprej v Sovjetski Zvezi. Delitev duhovščine se je izvršilo zgornj na osnovi njene večje ali manjše povezanosti z narodom odnosno na temeljih njene večje ali manjše povezanosti s protinarodno in proti ljudsko reakcijo.

Splošna delitev duhovščine v veliki domovinski vojni se je seveda izvršila tudi na Slovenskem. Glede na nacionalni prered, ki ga za Slovenski narod v vsakem pogledu pomeni njegova osvobodilna borba, pa je ravnanje tudi na tih plasti slovenske duhovščine dobilo še prav posebno obsežje.

So duhovniki na Slovenskem, ki so v celoti izpolnili svojo domovinsko dolžnost. Nihče jim ne more odvzeti moralno političnega kapitala, ki se si s tem pridobili, pa naj načelno bo še tako nasprotnega svetovnega nazora. Kdor si je za svobodno slovensko in jugoslovensko življenje boril ga je v bodočnosti tako ali drugače sooblikoval, kar je pravica slehernega poštenega in odkritosrčnega borca.

Domovinski kategoriji slovenske duhovščine, ki se je pridružila narodni osvobodilni borbi in domovinska kategorija slovenske duhovščine se da s razveseljivo širi zlasti na Primorskem in Štajerskem je djametralno

nasprotna kategorija duhovnikov -- narodnih izdajalcev. Čas je danes, da glede na nacionalni prerod, ki ga bojuje in doživlja slovenski narod, poiščemo zvezo med sedanje vlogo te kategorije in njeno vlogo v slovenski preteklosti. Ob tem bomo morali strogo in neusmiljeno dosledno ugotoviti, da je ta kategorija slovenske duhovščine v vsej slovenski zgodovini izkoriščala veliko materialno in duhovno moč, ki si jo je cerkev pridobila nad slovenskim narodnim množicami, za duhovno in materialno zaslužnjevanje slovenskega naroda tujim, slovenske zemlje, slovenskega bogastva slovenskega znoja in slovenske krvi pohlepni in gratežljivcem. Ena sama je nit, ki vodi od germansko nasilnega cirilmetodovskega nasprotnega nacina pokristjanjovanja pa preko Mahničevega zanikanja narodnosti in črnočolvnega avstrijkanstva šušteršičjanskih duhovnikov tja do današnjih zločinskih belogardističnih dejanj. Ena sama je nit, ki vodi skozi vsa nečista dejanja, ki jih je nadslovensko mislijo in nadslovensko kulturo zagrešila ta kategorija "slovenske" duhovščine. Tudi trpljenje, ki ga je ta kategorija povzročila religiozno in cerkveno disciplinsko neoporečnem, toda nacionalno zavednemu duhovniku Gregorčiču in v vrsti drugih slovenskih duhovnikov, je mogoče nanizati ob to nit.

Nobenega dvoma ni, da je divjanje te kategorije, ki se je danes do kraja izrodila v polblazne, fanatizirane, najsramotojše narodno izdajalstvo trobeče in tuleče derviše, doseglo v belogardizmu svoj višek.

Nobenega dvoma tudi biti ne more, da zahtevata naša nacionalna svoboda in naš nacionalni prerod popolno odstranitev slehernega vpliva nad slovenskimi narodnimi množicami te -- ponavljamo te -- kategorije "slovenske" duhovščine, se pravi duhovnikov, ki so se povezali na življenje in smrt z okupatorjem.

Kar se konec konca kategorije čakalcev in špekulantov med duhovniki tiče, jim je treba povedati svoje. Prvič jim je treba naglasiti, da precej je svoj vpliv med narodnim množicami in da pocenjujejo dozorelo razsodnost naših narodnih množic ki sta v narodno osvobodilni borbi bivstveno, kvalitativno porasli, drugič jim je treba poudariti, da jih čakanje in špekulanstvo vodi na isto narodu škodljiva pota, odnosno na isto nadaljevanje narodu škodljive zgodovinske poti, na kateri in zaradi katere tako žalostno končujejo -- tuleči derviši.

Še nismo na tem, da bi vse čakalce med duhovniki končno veljavno obsodili s slovenskega in jugoslovanskega nacionalnega stališča. Pred našimi narodi se še preizkušnje, potemtakem imajo še možnost, da čistih misli, brez špekulacij doprinesejo svoj delež. Čas pa je da se tega zavedo.

Čas je končno tudi da nacionalno zavedni slovenski duhovniki spregovore jasno besedo vsem duhovnikom in o vseh duhovnikih te ali one kategorije.

Boris Kidrič.

TAKO ODGOVARJA SLOVENSKO PRIMORJE OKUPATORJU!

Šla sem skozi vas. Iz njenih ruševin se je še kadilo. Tu pa tam je še rdeč zubelj siknil iz zidov. Prejšnji dan so sovražniki vas zažgali. Gledala sem prebivalcem, kako prenašajo nesrečo. Toda njihovi obrazi, trudni od dela, so bili mirni samo iz oči jim je sijal ogenj, sličen ognjeni zubljev, ki so sikali iz pogorišča. To je bil ogenj sovraštva do požigalcev. "Milosti : jih pa le nismo prosili," pravi žena, ki je nesla mimo škaf vode, "klanjali jim pa se ne bomo, pa če nam vse uničijo". Na pol porušeni strehi je stal mož. Frenchal je bil za hip z delom in strmel tja v hrib, okoli katerega se je vila cesta -- po njej so navadno prihajali švabi. "Kaj promišlujete te, očka?" ga povprašam. "Ko bi imel strojnico, bi jo kar tukaj postavil, in ko bi se sovražnik pokazal okoli hraba, bi ga nažgal da bi bilo vežeje. Zdaj so nam

sdvzeli začinje oviro, ko so nam požgali. Zdaj bomo pa tak vsi streljali!"
Veselo sem nadaljevala svoje pot in se v mislih rogala sovražniku, ki misli, da bo z nasiljem ustreljeval narod in zatrl njegov odpor.

Polda.

VOJNA STOPA V ODLOČILNO OBDOBJE.

Pričela se je bitka za osvoboditev Francije.

V dneh živčnega pripravovanja zavezniškega vpora na zapadu je Nemški propagandni minister napisal v tedniku "Das Reich" članek, da je nemški vojak v vsakem pogledu pripravljen na zavezniški vdor in da je nemške vrhovno vojaško vodstvo ob atlanskem okopu pripravilo vse, da obrezušpeši zavezniški poskus vdreta v evropsko trdnjavo. Dr. Gøbbels je takrat poudaril, da se nemški vojak prav dobro zaveda, da se bo na francoskih tleh odločila usoda nemškega naroda.

Danes, po dobrih dveh mesecih bojev v Franciji se je pokazalo, kako prave so bile trditve dr. Gøbbelsa v njegovem članku. Zavezniki so uspešno izkrcali na široki fronti v Normandiji in v preteklih dneh tudi še v južni Franciji. V prostoru Caena in Falaise-a v Normandiji je skušala 7 nemška armada zadržati zavezniški prodor in je zato pritegovala rezervne divizije iz prostote Pas de Calais. Vsi napor nemcev pa so ostali brezuspešni. Zavezniki so dobili bitko za Normandijo, obkolili 7 nemško armado, zlomili njen odpor ter sedaj brezobzirno uničujejo njene osupanke, ki se skušajo rešiti proti reki Seini. Z zlomom sedme nemške armade je zlomljena hrbtenica nemške obrambe v severozapadni Franciji. Pot v Pariz je takorekoč odprta in zavezniške čete že stoje komaj še 20 km. pred Versaillesom in 40 km. pred središčem Pariza. Istočasno pa so udarile ameriške čete proti zapadu, odrezale Bretagno, prekoračile reko Loire, osvobodile mesto Orleans in se že v osrčju Francije daleč južno od Toursa, kakor to izhaja iz nemških poročil. Očividno iz strateških razlogov amerikanci že nekaj dni nišesar ne poročajo o smeri svojega prodiranja iz Orleans-a in onkraj Loire. Nemška obramba med Seino in Loire se nahaja v obupnem stanju in vsa znamenja kažejo, da je tu nemški odpor zlomljen.

Zavezniška ofenziva v južni Franciji naglo napreduje na 80 km. široki fronti in je že v nekaj dneh osvojila ozemlje, ki meri preko 2500 kvadratnih kilometrov. Po angleških poročilih stoje zavezniške čete že 80 km. globoko na francoskih tleh in so se združile s francoskimi partizani, ki operirajo v Visoki Savoiji. Neposredno je ogroženo veliko vojno pristanišče Toulon in zahrbtem Marseille-a že grme zavezniški topovi. Francoski partizani so zavzeli mesto Toulouse.

Strahotne so izgube Nemcev, od kar je pričela zavezniška invazija na zapad. Samo v severni Franciji znašajo okoli 400.000. na mrtvih, ranjenih in ujetih. Na jugu pa so Nemci že v nekaj dneh izgubili preko 12.000. ujetnikov. Zavezniško topništvo in letalstvo katastrofalno uničuje nemške tehnike. Samo v enem dnevu so izgubili Nemci v Normandiji 200 tankov in 4000 motornih vozil. V nemški vojski sami je opazati razkol med četami SS in redno nemško vojsko. Medsebojni spori in obračunavanja so na dnevnem rodu, kar prihaja zlasti na dan sedaj, ko se umikajo ostanki 7 nemške armade.

Odločilno posegajo v boj francoski partizani in njihova borba se razrašča v splošno naroden upor. Visoka Savoja in območje reke Loire so v rokah partizanov. Železničari vzhodnih in severnih železnic, ki so odločilno važnosti za nemške zveze, so v splošni stavki. Francoski partizani so popolnoma dezorganizirali nemški promet in dovod, raztrgali zveze med posameznimi nemškimi področkami, osvojili vrsto krajev in mest in so v nekaterih de-

partemantih popolni gospodarji položaja. Mnogo nemških posadk se je že vda lo ali pa so sčkoljene. Nemška civilna uprava je vsa dezorganizirana in ve liko število nemških dezertterjev se priključuje francoskim partizanom. Med lavalovci vlada silen poplah in francoska vlada quislingovcev je že zapu stila Pariz. Po zadnjih poročilih je Vichy že v rokah francoskih partizanov.

V zvezi s temi dogodki je značilna nedavna izjava predsednika Roosevelta, da bodo zavezniki zasledili Nemčijo tudi v primeru, če bi nastopil nemški zlom prej, preden bi dospeli zavezniki do nemških mej. Ta izjava da slu titi, v kako obupnem stanju mora že biti nemška vojska. Poleg tega pa je zna čilen nedavni Timesov uvodnik, v katerem pravi člankar, da ne sme nihče po zabiti, da so sovjetske zmage omogočile zavezniške uspehe na zapadu.

Če drži Gubbelsova trditev, da bi imel nemški vojak braniti obstoj nemškega naroda v Franciji, potem lahko že danes trdimo, da je ta Nemška bitka izgubljena, dočim je že v veliki meri dobljena bitka za osvoboditev Francije.

Rdeča Armada se pripravlja na odločilno bitko.

Čeprav so dogodki na Sovjetsko - nemškem bojišču v stalnem toku in Rdeča Armada neprekinjeno nadaljuje svoje ofenzivne operacije, je vendar o paziti, da R. A. trenutno pripravlja svoje sile za zadnjo bitko v tej vojni, za končnega uničenja hitlerjeve nemčije. Tega dejstva se vrhovno nemško vo jaško vodstvo očitvidno prav dobro zaveda. Iz tega razloga je poslalo na vzhodno bojišče vse svoje zadnje rezerve na elitnih motoriziranih in tanko vskih četah, da vsaj začasno zadrži uničujoč plaz sovjetskih čet.

Videti je, da pripisujejo Nemci posebno važnost odseku med Baltskim mo rjem in Varšavo. Ravno tu skušajo Nemci s silovitimi protinapadi močnih pe hotnih in tankovskih sil zadržati sovjetsko prodiranje. Istočasno pa skuša jo zlasti v prostoru mesta Siaulija na Letonskem prebiti zapah, ki je odre zal veliko skupino nemških čet v baltskem prostoru. Te čete bi očitvidno Nem ci ravno sedaj krvavo potrebovali za obrambo Vzhodne Prusije. Moskva poro ča o silovitih nemških napadih na tem odseku, ki pa so popolnoma brezuspe šni in prinašajo Nemcem ogromne izgube na živi sili in na vojni tehniki. Istočasno ko odbija Rdeča Armada te ofenzivne napade, pa uničuje obkoljeno sile v Estonski in Letonski.

Severozapadno od Marianpola so sovjetske čete v teh dneh že dospelo do mej Vzhodne Prusije. Tu so zbrane ogromne sovjetske sile za bitko proti Vzhodni Prusiji, ki se je dejansko že pričela. S tem stopa vojna na nemška tla.

V prostoru Varšave so Nemci istotako zbrali močne pehotne in tankovske sile, ki naj preprečijo vdor v nemški prostor. Tudi tu odbijajo sovjet ske čete srdite nemške protinapade. Toda istočasno sega Rdeča Armada tako z juga kakor s severa v dveh velikih lokih proti Varšavi, da jo objame in končno osvobodi. V tem pogledu je posebne važnosti prodor nemške obrambe na jugu Varšave v prostoru Sandomierza, kjer sovjetske čete prekoračile reko Vi slo na 120 km široki fronti in prodrle v globino 50 km. Pri tej operaciji je padlo važno nemško oporišče Sandomierz, ki je zapiralo pät v nemško Šle zijo. Tu je uspejo ponovno obkoliti tri nemške divizije, ki, jih sedaj sovjet ske čete uničujejo. Mostišče na levem bregu Visle obsega že ozemlje 9000kva dratnih kilometrov.

Vse opisane operacije kažejo, da predstavljajo v bistvu samo ogromno pripravo za strahoviti udarec, ki čaka Nemčijo v bližnji prihodnosti in ki bo končno zlomil ves Hitlerjev fašistični sistem v Evropi.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Na italijanskem bojišču tudi v preteklem tednu še ni bilo nobenih od

ločilnih operacij, in soditi smemo, da se zavezniki tudi tu pripravljajo na zadnji sunek proti poslednji nemški obrambi v Apeninih, proti tako imenovani "Gotaki črti". V preteklem tednu so zavezniške operacije omejevale na obščenje Firenze in njene okolice ter na pridobivanje strateških položajev ob tanošujih rekah.

Simon.

Poslušajte Radio Osvobodilna Fronta na valu 45m ob 9.00 in 21.00 uri!

SLOVENSKI KATOLIČANI IN NARODNA OBLAST.

Slovenski klerikalizem je ves čas svojega razvoja dušil pravi krščanski čut za svobodo, za pristno človeško silino, ki mu oblast ne pomeni nasilja protiljudskih sil. Klerikalizem je vedno izrabljajal verski čut preprostega ljudstva in s pomočjo katoliških načel silil katoličane, da je obvezno pripadal politični stranki klerikalizma. S tem je klerikalizem zasledoval dvoje:

1. Hotel je zadušiti v verskih množicah pravi čut za demokratična načela življenja, ki jih izpoveduje evangeljsko krščanstvo nasproti nasilju in krivicam;

2. Z izkoriščanjem vere utrjevati oblast in ljudstvo prisiliti v klerikalizem, ki je kakor vampir sedel nad vernim in tudi nevernim ljudstvom in ga držal v oblasti.

Novo oblast, ki jo gradi OF, raste iz norbe proti vsem protiljudskim silam, v prvi vrsti proti okupatorju, z njo vzporedno pa proti vsem tistim, ki mu doma pomagajo. To so prav tisti, ki so v zgodovini slovenskega naroda dušili njegove demokratične napore za ljudsko demokracijo. Danes gradimo oblast po volji ljudstva in njegovih življenskih koristih, ki se bistveno razlikujejo od koristi od slovenskega klerikalizma, ki je dušil ljudske sile in jih z verskim nasiljem poizkušal obvladati.

Ali je sečnanje graditev oblasti v kakršnem koli nasprotju z načeli vere in katoliške vere sploh?

To vprašanje postavljajo po krivdi zablodelega klerikalizma še mnogi zapeljani slovenski katoličani. Na to vprašanje lahko odgovorimo danes, ki imamo priliko v novi oblasti opaziti versko izživljanje, z odgovorom: Sedanja narodna oblast ni v nobenem nasprotju z vero in katoliško Cerkvijo. Versko življenje in izvrševanje pravega poslanstva Cerkve nam danes jasno dokazujejo spoštovanje verskega izživljanja on strani narodne oblasti. Temelji sedanje narodne oblasti v obliki ljudske demokracije so v skladu z evangeljskimi načeli o pravici in človeškem dostojanstvu. Sedanja narodna oblast postavlja slovenskega človeka iz suženstva in izkoriščanja v novo dostojanstvo, v nov življenski smisel, katerega prava vsebina je obsejna v novi oblasti.

Če pogledamo pravo vsebino krščanstva, vidimo da ni vezano na nobeno go spodarsko obliko in na noben določčen družabni red. Prav tako ni krščanstvo vezano na nobeno politično obliko in je protikrščansko trditi, da krščanstvo samo ob sebi zahteva organizacijo politične stranke v imenu krščanstva. Nasprotno, doživeli smo, da je bivša organizacija politične stranke pod katoliško firmo utesnjevala širini krščanstva in ga dušila v ozkih mejah ter delala za razdor katoliških množic samih in jemala ugled resničnemu krščanstvu. Krščanstvo se po svoji vsebini in poslanstvu približuje tistim najbolj naprednim družbenim oblikam, ki postavljajo človeško osebnost na najvišje mesto in ji dajejo največ svobode in resnično prave človeške širine. Tu se mora krščanstvo udeleževati ne kot neka samostojna politična stranka, temveč morajo katoličani kot ljudje sodelovati v naprednih političnih organi-

zacijskih, ki jih izpolnjujejo krščanska načela. Katoličani v OF morajo biti vzgled resničnih demokratov, ki z vsemi silami delajo po svoji krščanski dolžnosti za čimprejšnjo osvoboditev slovenskega naroda in vzpostavitve njegovih narodnih pravic. Danes moramo še vedno razlikovati med pravim krščanstvom in sabelnim klerikalizmom. Pravo krščanstvo mora stati vedno v skupni borbi z vsemi naprednimi silami za najbolj pozitivnimi oblikami družbe, tisti pa, ki so iskali oblast in nič drugega, pa so se izživljali v klerikalizmu in organizirali svoje politične stranke, ki so se posluževale najbolj nekrščanskih sredstev in načinov za uveljavljanje oblasti.

Blodno švabobranstvo nam danes dovolj jasno izpričuje, na kako nizko stopnjo narodnega izdajstva so padli tisti, ki so zaradi svojih osebnih koristi vpili: Vera je v nevarnosti. Izdajali niso samo svojega naroda, temveč tudi svojo vero. Slovenski zavedni katoličani danes popravljamo to zgodovinsko krivdo s pozivom vsem katoličanom, ki doslej še niso spregledali, da spregledajo in da se vključijo v narodno osvobodilno borbo in postanejo poštena sotravnica naše nove narodne oblasti, ki gradi demokratično in federativno Jugoslavijo.

STANE KOVAČ

član načelstva JSZ in član Odseka
za izgradnjo narodne oblasti pri
Predsedstvu SNOS.

MAKEDONIJA FEDERALNA ENOTA NOVE DEMOKRATIČNE, FEDERATIVNE, JUGOSLAVIJE.

Dne 2. avgusta, na dan sv. Ilije, prav ob obletnici Iljindenske vstaje makedonskega naroda 1903, se je vršilo prvo, ustanovno zasedanje Antifašističnega Sobranja /protifašistične skupščine/ Narodnega Osvobođenja Makedonije. Od 125 izvoljenih narodnih predstavnikov jih je bilo navzočih 95. To ustanovno zasedanje pomeni za makedonski narod vstop v zgodovino. Vse dolej zatiran in brez vsakršnih pravic, je danes makedonski narod enakopraven član v jugoslovanski narodni skupnosti. Nova demokratična federativna Jugoslavija ima sedaj izoblikovanih sedaj pet federalnih enot. /Slovenija, Hrvatska, Bosna, in Hercegovina, Črna gora z Boko in Makedonija/ šesta to je srbska enota, raste iz junaških bojov, ki so letos vsplamteli na srbskih tleh in ustvarili vse pogoje za njej nastanek. Antifašistično Sobranje Narodnega Osvobođenja Makedonije je po sklepu tega zasedanja najvišje zakonodajno in izvršno telo Makedonije. Predsednik sobranja je Metodije Antonov Džonto, podpredsednika Stanko Bošanarov in Mane Čačkov, sekretarja Ljubo Arsovič in Lado Kolandinao. Sobranje je poslalo pozdrave predsedniku NKOJ-a maršalu Titu, predsedniku AVNOJ-a dr. Ribarju ter voditeljem velikih zaveznikov maršalu Stalinu, g. Churchillu in g. Rooseveltu.

Tako se v času, ko bijemo težke boje na vseh straneh, ustvarjamo jugoslovanski narodi svojo prihodnjo državno skupnost in vsak od narodov svoje enakopravno federalno enoto. Med enotami in jugoslovansko skupnostjo ni razprij in ne nasprotij. Sile vseh narodov Jugoslavije se zlivajo v en tok in ta enotnost nam je poročstvo zmage in srečne prihodnosti.

Glavni štab Srbije.

Vrhovni štab NOV in POJ je objavil ukaz o imenovanju Glavnega štaba NOV za Srbijo. To imenovanje ni samo vojaškega, temveč tudi velikega političnega pomena.

Glavni štab NOV Srbije je najstarejši pokrajinski partizanski štab v Jugoslaviji. Bil je ustanovljen junija 1941 v Beogradu, se julija preselil na teren, na planino Kosmaj, septembra 1941 pa v Zapadno Srbijo, ...

S V O B O D N A M A K E D O N I J A

v bratski, demokratični skupnosti južnoslovanskih narodov.

Odmev sklepa AVNOJ-a in njegov pomen.

Zaradi vsega tega je imel sklep AVNOJ-a poseben odmev v inozemstvu, v širokih demokratičnih krogih kakor tudi v uradniških zavezniških krogih. Vsi podčrtavajo kot veliko demokratično pridobitev našega narodno osvobodilnega gibanja ne samo v federativno ureditev naše nove Jugoslavije sploh, ampak še posebno tudi priznanje narodne individualnosti Makedoncev. Tako je tudi neki norveški publicist Brelsford, poznavatelj Makedonije, govoreč po londonskem radiu rekel, da je v našem narodnem osvobodilnem gibanju to, da je "gibanje edinstva" "Srbi, Hrvati in Slovenci", je rekel Brelsford, "se bolje družno tudi za Makedonijo. Zame, ki dobro poznam Makedonijo, katero so si lastili vsi balkanski narodi, je obljuba Tita in njegovih tovarišev najboljše poročstvo da bo neodvisna Makedonija stopila kot članica v južnoslovansko federacijo. To je edina pot, ki zagotavlja zmago in resničen mir."

Prav tako so sklepu sledili povoljni komentari angleškega tiska in londonskega radia, ki so po dolgi praksi, da govorijo samo o Srbih, Hrvatih in Slovencih, začeli govoriti tudi o Makedoncih in Črnogorcih, kot narodnih individualistih. Britanski uradni krogi poudarjajo, da bo priznanje, ki je bilo dano makedonskemu narodu s sklepom v Jajcu, imelo velik vpliv tudi v Bolgariji. A mnogo številni Makedonci in Bolgari, ki živijo v Ameriki, so prav tako z navdušenjem pozdravili ta sklep. Radiska postaja "Svobodna Jugoslavija" 16. marca javlja, da komite "Pobeda" izjavlja, da so vsi svobodoljubni Makedonci ki živijo v Ameriki in Kanadi, pripravljeni, da pomagajo maršalu Titu in Narodno Osvobodilni Vojski in da se strinjajo z osvobodilnim gibanjem vseh južnoslovanskih narodov.

Kdo še danes postavlja proti svobodi makedonskega naroda?

Proti svobodi makedonskega naroda stojijo danes razbiti ostanki vele-srbske hegemonistične klike in njeni agenti, kakor vojvoda Grbič in četnik Draže Mihajloviča, ki so na skopljanskem procesu "dražičevcev" pred letom dni priznali, da se ne žele boriti proti fašističnemu okupatorju, ampak da so delali samo proti narodno osvobodilnemu gibanju, proti partizanom in da so se pripravljali, da po vojni, ko bo fašistična moč zlomljena, zagrabijo za oblast v korist vele-srbskih hegemonistov okoli Draže Mihajloviča.

Proti svobodi makedonskega naroda stojijo danes velebolgarski hegemonisti in njihovi makedonski agenti, kakor Vančo Mihajlov, Špiro Ktinčev, bra-tje Okatrovi itd. katerih izdajalska protimakedonska vloga je že zdavnaj postala jasna makedonskemu narodu.

Proti svobodi makedonskega naroda stoji poleg okupatorja tudi njegovi hlapci in prirepniki, vele-srbski hegemonisti, ki so že propadli, in velebolgarski hegemonisti, ki so že pred neposredno propadajo.

Zato nikakor ni čudno, da se v zadnjem času vedno tesneje povezuje-ti dve skupini hegemonistov, ki sta skozi desetletja organizirali druga pro-ti drugi vojno in krvava nasilna obračunavanja. Te dni so naše enote v bo-jih pri Kumanovu in Krivi Palanki zaplenile važne dokumente, ki dokazujejo, da so draževe četniške tolpe sklenile sporazum z bolgarskimi okupatorji ne samo za sedanje skupno borbo proti Narodno Osvobodilni Vojski, ampak tudi za po vojni, to je v primeru, da Bolgarija stopi iz vojne. Treba je s skupni mi močmi zadušiti demokracijo in samoodločbo narodov, pozneje bi se spet la-hko medsebojno klali zaradi Makedonije.....

Toda makedonski narod je preveč krvavo plačal tako srbsko kot bolgar-sko "osvoboditev". Zvest izročilom svojih revolucionarnih borev in učitel-jev Goce Delčeva, Dmjana Grujeva, Giorča Petrova in sandanskega je široko razvil zastavo borbe za svoje narodno svobodo in uničuje poleg okupatorja izdajalce obeh vrst.

Prihodnost Makedonije.

Videč jasno, kako velik učinek je izven Jugoslavije izzvalo ne samo priznanje Makedonije kot enakopravne članice demokratične federacije južnoslovanskih narodov, ampak tudi in še posebno dejstvo, da se danes srbski narod in vsi drugi narodi Jugoslavije z orožjem v roki bore za svobodo in enakopravnost makedonskega naroda, lahko rečemo:

Kakor makedonski narod danes prispeva svoj delež za uničenje fašističnega okupatorja, tako bo jutri kot svoboden in enakopraven narod v demokratični, federativni Jugoslaviji prispeval svoj delež k izgradnji velike in srečne njihove skupne prihodnosti, ker bo tudi on samev tej bratski skupnosti imel vse pogoje za svoj popolni narodni razvoj. Svoboden in enakopraven je makedonski narod že danes gotovo, da ga bo bratska skupnost združenih svobodnih narodov Jugoslavije izdatno podpirala v njegovem gospodarskem in kulturnem dvigu. Makedonski narod si je svest tega, da je po sklepih v Jajcu dobil poročila in da se v nobeni obliki ne bodo obnovili tisti okoliščini, ki so toliko stolitij vzeli njegov narodni, gospodarski in kulturni razvoj.

Morda bomo nekega dne lahko rekli, da je svobodna Makedonija v svobodni, demokratični, federativni Jugoslaviji najlepša in najbolj demokratična pridobitev skupne osvobodilne borbe jugoslovanskih narodov. Makedonija ne bo več jabolko razдора med balkanskimi narodi, ampak najlepše poročilo in vez njihovega prjateljstva in sodelovanja.

/"Nova Jugoslavija" št. 6. 1944.

Moša Pijade,

podpredsednik AVNOJ-a.

GLAVNI ŠTAB SRBIJE.

Vrhovni štab NOV in POJ je objavil ukaz o imenovanju Glavnega štaba NOV za Srbijo. To imenovanje ni samo vojaškega, temveč tudi velikega političnega pomena.

Glavni štab^{NOV} Srbije je najstarejši pokrajinski partizanski štab v Jugoslaviji. Bil je ustanovljen junija 1941 v Beogradu, se julija preselil na teren, na planino Kosmaj, septembra 1941 pa v zapadno Srbijo, ki se je tedaj dvignila k narodnemu upor. Sramota izdaje Draže Mihajloviča, ki je pomagala pri nemški ofenzivi v novembru 1941, je prisilila glavnino srbskih sil, da se je hmaknila iz Srbije in pustila na terenu samo nekaj manjših oddelkov z Glavnim štabom na čelu. Odredi v Srbiji so bili dolgo^{časno} odrezani od ostalih sil NOV v Jugoslaviji. Pogoji za borbo so bili izredno težki in nasilje okupatorja najhujše. V tem času, ko borbe srbskega naroda ni bilo mogoče povezati z borbo ostalih narodov Jugoslavije, so bile žrtve v Srbiji najtežje. Njeni najbiljše sinovi, prvi partizani, so nosili zastavo svobode in trobojnice po poljih in planinah Bosne in Hercegovine, Sandžaka in Črne gore, Slovenije, Dalmacije prav do Splita. Umirali so v zavesti, da se, pa naj se bore kjerkoli v Jugoslaviji, bore tudi za svobodo svoje ljubljene Srbije.

Tisto malo število prvotnih borcev, ki se je vrnilo v Srbijo, je našlo tam svoje preostale stare tovariše iz prvih dni vstaje, ki so preživeli vse strahote težke in neenake borbe in okoli katerih so se zbrali tisoči novih borcev.

Doba, ki so bili borci v Srbiji odrezani od borcev po ostali Jugoslaviji, je končana. Danes Srbija vsak dan veša svoj prispevek za skupno borbo. V znamenju tega novega velikega razmaha njene osvobodilne borbe je bil imenovan Glavni štab NOV za Srbijo. Komendant štaba je Beograjecan Koča Popović, književnik, ki je bil v Španiji republikanski kapetan. Leta 1941 je bil komendant Posavskega odreda, decembra 1941 pa je postal komendant proletarske brigade v Ruđem, dolgo je vodil to edinstveno brigado na njenih slavnih

pohodih. Nato je bil komandant 1. Proletarske divizije in nato 1. korpusa. Generalni poročnik NOV Jugoslavije Koča Popovič je eden njenih najslavnejših in najpopularnejših vojskovodij. Že njegovo imenovanje samo na ta položaj kaže važnost, ki jo bodo kmalu borbe Srbije zavzele v operacijah naše vojske. To kaže tudi ves sestav štaba. Pomočnik načelnika štaba je generalni major Radoslav Djurič, ki je pred kratkim s 1.000. četniki prestopil na stran NOV. Načelnik letalstva pa je Miodrag Lozić, dosedanji vojni ataše v Moskvi, ki se je pred nekoliko meseci s svojo izjavo stavil na razpolago maršalu Titu.

Politični pomen osvobodilne borbe v Srbiji v današnjem razdobju vojne je v tem, da bo tolovajska izdaja, ki se je v Srbiji začela, v Srbiji tudi končala na ta način, da bô iztrebljeno poslednje banditsko gnezdo. Tam na srbskih tleh, bo kmalu našla svoj grob velesrbska šovinistična reakcionarna klika z vsemi svojimi tolovajskimi poglavarji in bo tako tudi mednarodno ozračje očiščeno smradu, ki ga njihovi pobratimi širijo po inozemstvu.

/ Po št. 64. "Naprijeda", glasila KPH/

VEDNO SILNEJŠE UDARCE ZADAJA SOVRAŽNIKU NAŠA NOV.

V Sloveniji je v srđitih bojih, ki so, jih bile naše enote za postojanke Ljubno, Gornji grad, Luče in Šmartno, padlo 176 sovražnih vojakov, 298 pa je bilo ujetih. Ujetniki, katerim je ljudstvo predložilo dokaze, da so vojni zločinci, so bili postavljeni pred vojna sodišča in usmrčeni. Vsi vermani so se prijavili v enote NOV Slovenije. V zavzetih postojankah so naši borci zaplenili ogromne količine orožja in opreme. Pri Idriji in Čepovanu so razbile naše brigade dve sovražni koloni in prizadejale sovražniku precej izgub. Proge Trst-Tržič, Gorica Tržič in Ljubljana-Trst so porušene na več mestih. Pri zavzetju postojanke Komavljice je bilo preko 200 Nemcev in Rupnikovih švačobrancev onesposobljenih za boj.

Na Hrvatskem so naše čete iztrgale ustašem važni oporišči Mahovo in Dubravčak na Savi.

V Srbiji je padlo v naše roke mesto Boljevac. V hudih bojih so ostvobdili partizani velik del ozemlja med Timokom in Veliko Moravo. V bojih pri Kuršumlji v južni Srbiji so pobile naše enote preko 300 sovražnikov. Važna moravska proga je porušena na odseku Kumanovo - Ristovac.

V Makedoniji so naše enote popolnoma očistile področje Moribova in Tikveša. Proga med Skopljem in Vladičin Hanom je popolnoma porušena.

V Sandžaku, Črni gori in Hercegovini bijejo naše enote hude boje z Nemci, ustaši, nedičevci in četniki. Odbile so sovražna izpada iz Nikšića v smeri Savnika in iz Bučeva proti Pivi. 12 zavezniških bombnikov je bombardiralo Nikšić.

V Bosno so partizani porušili progo Bihač - Novi, na progí Prijedor - Ljubija pa uničili sovražni vlak. 40 ustašev je bilo ubitih. 3 zavezniška letala so bombardirala Prijedor.

V Liki so naše enote sovražno kolono ki je prodirala od Budnega klana proti Korenici, popolnoma razbile.

V Sremu so pottolkli partizani nemške in četniške bande, ki so silile z Posavino v Sremo.

V Dalmaciji so naše enote razbile sovražno ofenzivo na področju Biogovo - Imotski in osvobodile mnogo ozemlja.

VSESLOVANSKI ODBOR V MOSKVI.

Pred tremi leti se je 10. in 11. avgusta vršilo v Moskvi prvo vseslovensko zborovanje in vstanovni zbor društva Vseslovanski odbor, Vseslovanski odbor je kot organizator stikov med Slovani priredil v teh treh letih

vojne celo vrsto proslav, mitingov, shorovanj in sestankov, na katerih je prišla do izraza in se še bolj utrjevala krepka povezanost slovenskih narodov v boju proti fašizmu. V Vseslovanski odbor so vstopili zastopniki prav vseh slovanskih narodov. Člani odbora so kulturni delavci, ustanovitelji, vojniki itd. Odbor je v tesnem stiku s oficirji in vojniki jugoslovanskih, poljskih in češkoslovaških enot v Sovjetski Zvezi. V plenumu odbora je od Jugoslovancov Slovenec Ivan Regent, javni delavec iz Trsta, Srb prof. dr. Božidar Masla rič, ki je v odboru podpredsednik, dalje podpolkovnik Savič, hrvatski kipar Ante Avgustinčič, makedonski javni delavec Dimitri Vlahov in drugi. Predsednik odbora je Rus generalni poročnik Aleksander Gundorov, tajnik Bolgar polkovnik Močalov. Vseslovanski odbor izdaja tudi obzornik "Slovani", kjer so delavci iz vsej slovanskih narodov prispevajo poročila in članke o političnem, vojaškem in kulturnem življenju med slovanskimi narodi.

SESTANEK CHURCHILLA, TITA IN ŠUBAŠIČA.

London 14. avgusta. Dne 12. in 13. avgusta se je ministerski predsednik Churchill sešel v Italiji z jugoslovanskim ministerskim predsednikom dr. Šubašičem in maršalom Titom. Na sestankih se je čisto odkrito razpravljalo o političnih in vojnih vprašanjih. Maršal Tito in ministerski predsednik dr. Šubašič predlagata, da se nadaljujejo razgovori, prežeti z željo obeh strank, da se za splošni blagor Jugoslavije čim več napravi.

LONDON POZIVA ŠVABOBRANCE.

London 17. avgusta. V današnji slovenski oddaji je bilo prebrano novo, posebno svarilo belogardistom, ki se glasi:

Naših uspehi zavezniškega izkrojanja na južni obali Francije, velika zavezniška zmaga v severozahadni Franciji, ogromna napredovanja Rdeče Armade, ki sedaj že stoji na pragu Nemčije, in neprestani napadi iz zraka, vsa ta dejstva dokazujejo, kako gotova je zmaga zaveznikov v bližnji prihodnosti. Zavezniška zmaga pa bo odstranila tudi vse quislinške režime v Jugoslaviji, predvsem Rupnika, Paveliča in nečiča.

Zaradi tega pošiljamo belogardistom resen opomin, naj se vzdrže kakršnikoli grozodejstev in naj prenehajo z napadi na našo NOV, ki je naša zaveznica. V nasprotnem primeru bodo vsi tisti, ki zagrešijo taka grozodejstva, postavljeni pred ljudska sodišča in njih zločini proti jugoslovanskemu ljudstvu bodo strogo sojeni.

Belogardisti bodo najbolje storili, da zapustijo svoje gospodarje in da se z orožjem v rokah priključijo partizanom. Vsak nadaljni odpor ne bo imel nobenega vpliva na razvoj vojne in noben vojni zločinec ne bo ušel roki pravice.

PO JUGOSLAVIJI

Uspehi mornarice NOV. Mornarica NOV je objavila podatke o uspehih v prvih sedmih mesecih tega leta. Dasi razpolaga samo z manjšimi ladjami, je iz podatkov jasno videti, da je častno izvršila številne naloge. Tako je prevažala naše čete ob operacijah na Korčulo, Mljet, Polješac, Solto in druge otoke. V nekaterih akcijah je sodelovala tudi z zavezniško mornarico. Z jugoslovanskega ozemlja je odpeljala več kot 40.000 ljudi, da jih je rešila pred Nemci, in jih izkročala na varnih krajih. Pod sovražnikovem ognjem je srečno odpeljala 4000 ranjencev v naše bolnice v Italiji.

Sodelovanje med jugoslovanskimi in grškimi partizani je vedno tesnejše. Redno prejemamo poročila o junskih bojih grških partizanov. Makedonske enote so sodelovale z grškimi pri napadih ob progi Bitolj - Solun.

Ropanja okupatorja po Sloveniji. Po nepopolnih podatkih so okupatorji in njihovi hlapci samo v uradnih občinah Slovenije razrabili skoro 8000

poslopij in odgnali nad 70.000 razne živine, med tem nad 30.000 konj in govedi. Okupatorji in ustaši so imeli namen iztrebiti v Slavoniji Srbe in na predne Hrvate. Tako so iz teh trinajstih občin Slavonije izgnali v Srbijo 11000 oseb, v taborišča in prisilno delo prav enako število.

Delo v komisiji za ugotavljanje zločinov. Po drugem zasedanju AVNOJ-a se je ustanovila Državna Komisija za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev. Komisija dela že nekaj mesecev po pravilniku, ki ga je predpisal NKOJ. Prav tako so po federalnih enotah ustanovljene pokrajinske komisije, ki zbirajo gradivo, sestavljajo spiske o zločinih. Posebno mnogo gradiva je zbrala slovenska komisija. V začetku junija je bila ustanovljena taka komisija tudi za Črno goro in Boko in že začela z delom. Delo komisij priča, kako so jugoslovanski narodi storili vse ukrepe, da ne bo ni ti en zločinec ušel zasluženi kazni.

Zavezniški voditelji. Londonski list "Evening Standard" je napisal: Za kaj so imena kot Stalin, Roosevelt, Tito in Churchill tako izredno priljubljena? Odgovor je v čudovitih uspehih. Angleški ministerski predsednik še nikoli ni užival toliko spoštovanja kot takrat, ko je obljubil britanskemu narodu same žrtve, trdo delo, solze in znoj. Maršal Stalin pa ni nikoli bolj priklenil srč svojih ljudstev nase kot takrat, ko so fašistične tolpe pustošile sovjetsko domovino. Te voditelje ljubimo zato, ker vidimo v njih vse, kar je v nas najboljšega. Ti zavezniški voditelji so posebljene naših želja, združitve pojma človečanstva in bratstva. To so zlate vezi, ki vežejo Stalina, Roosevelta, Tita in Churchilla in vse njihove narode.

Sovjetsko časopisje o švabobranskih zločinih. Sovjetsko časopisje pi naša dolge članke, v katerih opisuje taborišča in ječe na poljskem ozemlju kjer je hitlerjansko nasilje uničilo na stotine ljudi iz vse Evrope, med njimi tudi Srbe, Hrvate in Slovence. Časopisje pravi, da je tudi Jugoslavija polna dokazov nemških zločinov in zločinov nemških pomagačev. Tako grobišče je Kozlarjev gozd pri Ljubljani, kjer je počenjala svoja divjaštva plava in bela garda. Isti zločinci so letos februarja postrelili ob zidu starega gradu Lizičje celo vrsto ljudi. V Istri kakor izpovedujejo ujetni Nemci, so polne jame ljudi, ki so jih pobili zato, ker so delali utrdbe ob jadranski obali, so morali pasti zaradi nemškega strahu, da bi utrdbe izdali. Nek nemški ujetnik iz Korčule je izpovedal, da leži v Dalmaciji na stotisoč trupel. V letu 1943. so se gradile utrdbe in zato so bili pobiti vsi ljudje, ki bi lahko utrdbe izdali.

DELO ODSEKA ZA SOCIALNO SKRBTSTVO.

Dne 10. avgusta se je vršila konferenca Odseka za socialno skrbstvo z zastopniki Odseka za zdravstvo in Odseka za gospodarstvo ter usemi okrožnimi poročevalci za socialno skrbstvo. Poročilo o delu Odseka je podal na čelnik tov. Jože Jurančič. Iz njega posnemamo naslednje podatke.

Odsek je razdeljen na šest oddelkov:

Oddelek za splošno skrbstvo zbira in vodi pregled vseh pomoči potrebnih, kot so invalidi, vdove sirote in onemogli. Podatke za Odsek zbirajo poročevalci pri krajevnih okrajnih in okrožnih narodno osvobodilnih odborih. Okrožje Bela Krajina n. pr. podpira 2633 družin, ki jim je bilo v juliju izplačanih na podperah 274.650 lir. Okrožje Ribnica izplačuje podporo 1.011 družinam, ki so prejele julija skupno 135.000 lir. Okrožje Grosuplje je izplačalo v istem mesecu 216 družinam 84.411 lir. V juliju je bilo izplačanih na podperah skupno 1.209.000 lir. Odsek je sprejel razen rednih kreditov za izplačilo podpor še izreden kredit v znesku 110.000 lir za nabavo živine za Ozilnice in okoliške kraje, v katere se je vrnilo 106 družin internirancev iz italijanskih koncentracijskih taborišč v popolnoma izropane domove. Krave so dobile družine z večjim številom otrok in še mлеко

po govoru med prebivalstvom razpisujejo tudi drugim družinam² otroki. Odsek vodi tri domove za onemogle. Odsek je dal okrožnim narodno osvobodilnim oboren nalogo, da začasno postavijo skrbnike in upravnike premoženj tistim, ki so v vojni izgubili od sodišča postavljene skrbnike.

Oddelek za mladinsko skrbstvo vodi tov. Krista Schuller. Pod nadzorstvom oddelka je en mladinski dom, kateremu bo kmalu sledil drugi. Oddelek hoče oskrbeti otroke brezdomce z najnujnejšo opremo, prehrano, primerno vzgojo in šolanjem v to urejenih mladinskih domovih. Ustanovil bo materinske in dečje domove, ki bodo zaščitili nosečo mater ter pod strokovnim vodstvom dali primerno oskrbo doječi materi ter dojenčkom. Kontroliral bo varuštva otrok in upravo njih imovine. dajal bo grotbo podporo premožensko šibkim družinam z visokim številom otrok. Uredil bo zdravstvene razmere med mladino tako, da bo nadziral stanovanjske razmere in prehrano ter uvedel zdravniške preglede mladine.

Oddelek za nezgodno, starostno in bolniško zavarovanje se bavi z vprašanjem uvedbe enotnega vesplošnega zavarovanja. Vodi ga tov. Tone Toman, član načelstva Jugoslovanske Strokovne Zveze.

Oddelek za ureditev delovnih razmer je osnoval osrednjo posredovalnico za delo in zaposlitev, ki je začela poslovati 15. julija. Posredovalnica bo osredotočila povpraševanje ponudbe po delu in zaposlitvi ter bo tudi posredovala pri določitvi delovnih pogojev.

Velika je naloga Oddelka za kolonizacijo, dekolonizacijo, repatriacijo in izseljeništvu.

Oddelek izdeluje načrte za načrtno in smotrno kolonizacijo zapuščenih zemlji, za smotrno razselitev prebivalstva iz gospodarskih pasivnih predelov v gospodarsko donosne in slabe naseljene predele. Pripravlja načrte za preselitev v domovino okrog 100.000. Slovencev, ki so bili od okupatorjev izgnani in internirani, zaprti ali poslani na delo ter so razkropljeni po Nemčiji, Italiji, Franciji, Belgiji, Holandski, Danski, Poljski, Norveški, Ukrajini in celo na Finskem. Oddelek sestavlja tudi statistiko naših izseljencev, pretresa vprašanje, zakaj so se izselili, ter bo težil za tem, da se čim več naših izseljencev vrne v domovino.

V kratkem bo začel poslovati Oddelek za socialno kontrolo in pritožbe. Naloga Oddelka bo skrb za socialno pravično in zdravno delo, za neško dolgoročno ureditev delovnih pogojev ter za preprečevanje socialnega zla. Ta Oddelek bo prevzel posle bivše inspekcije dela.

Velike so naloge Odseka za socialno skrbstvo in še danes, med težko domovinsko vojno, so njegovi uspehi veliki. Naša oblast z veliko ljubeznijo prezzema skrb za vse tiste, katerim jo predaprilska Jugoslavija povečala skrb kvočjemu na papirju.

M.V.

SVOBODNA TRIBUNA

^b
V tej rubriki omo priobčevali pisma naših čitateljev, ki kritizirajo slabo delo naše uprave ali aktivistov OF. Naš list je odprt samo tisti kritiki, katere smoter je, odpraviti sleherno nepravilnost iz našega javnega življenja. Vsi tisti, ki bi pisanje v naše liste hoteli izrabiti za prikrito razdiralno nameno, pa naj sami vržejo pisma v koš, da nam prihranijo delo.

IZ BANJALOŠKEGA OKRAJA V RIBNIŠKEM OKROŽJU

Napaka ki jo moramo odpraviti.

Po demokratišnih volitvah, ki so se vršile skoro po vsem osvojenem ozemlju Slovenije, so na novo izvoljeni narodno osvobodilni odbori prevzeli vso upravo ter postali nosilci prave ljudsko oblasti. Večji del novih od

borov že prav dobro obvlada svoje naloge ter vestno vrši svoje posle. Pri posameznih odborih se še pojavljajo napake, ki bi utegnile škodovati našemu gibanju, ako jih ne bi odpravili temeljito ob pravem času.

Ena največjih napak teh krajevnih NOO je preozko gledanje na današnje osvobodilno borbo in počenjevanje borbe, ki stoji pred nami. Ti krajevni NOO se postali nekaki zasčitniki svojega področja. Njih delo je prišlo temeljiti predvsem na tem, kako pomagati in sčititi volivce bodisi pri vršenju službe bodisi pri pomoči NOV. Tako gledanje s strani civilnih oblasti je "Koristno" samo za posameznike, nikakor pa ni v korist naši borbi. Razumeti moramo namreč, da OF sčiti koristi nas vseh in je prav zato povedla naš narod v borbo proti okupatorjem in izdajalcom. Zato je OF tudi zainteresirana na tem, da se vojna čim prej zaključi, da bo tako narod čim manj prizadet po njej. Enotransko reševanje teh vprašanj bi napravilo našo borbo nesmiselno in brezuspešno.

Tudi če gledamo ta postopek krajevnih NOO z vojaškega stališča, kar je najvažnejše v času, ko traja vojna za svobodo in narodno oblast, za zaščito splošnih ljudskih koristi, za široko ljudsko demokracijo, bi pomenilo take odtegotvanje pomoči NOV odtegotvati se smotrom osvobodilne borbe, katere naloga je izgnati okupatorja iz naših tal in priboriti narodu pravice. Krajevni NOO se sicer dobro zavedajo, kakšne smotre si je postavila OF, vendar samo s tališča volilcev, medtem pa popolnoma pozabljajo na našo Narodno Osvobodilno Vojsko. NOO se morajo zavedati, da so postali nosilci narodne oblasti izključno le po zaslugi junaške NOV, ki je tudi še danes edino jamstvo naše narodne oblasti. Dejstvo je, da bi oslabitev NOV pomenila tudi poraz NOV, poraz smotrov OF, brez katere ne bi bilo narodno osvobodilnih odbojev in ne bi bile zasčitene splošne ljudske koristi.

Zavedati se moramo, da bo NOV slaba, če je ne bomo podpirali z vsemi silami in ne bo mogla sčititi v dovoljni meri naše civilne oblasti, še manj pa vršiti kakih ofenzivnih operacij. Vsak Slovenec mora biti pripravljen odreči se marsikateri ugodnosti in podpirati svojo NOV, da bo čimprej širše tolkla okupatorja in izdajalce. Delo vseh NOO mora biti povezano in v tesnem sodelovanju z NOV. Naše geslo bdi: Prava je NOV, vse za NOV, dokler traja vojna.

Rafacl.

ZA UČITELJSKI NARAŠČAJ.

Med najhujšimi boji, sredi pogorišč, v pol zapuščenih vaseh, kjer se še toliko ljudi ni vrnilo iz ječ in zaporov, vstaja nova osnovna šola, vzgojivališče mladega rodu, ki bo ob spominu na padle očete, brate učitelje in druge ljube ljubil svobodo nad vse ter trdo in samozavestno delal za novo življenje. Za naše šole pa primanjkuje učiteljstva in ga bo v prihodnosti še bolj. Pred vojno je bilo v Sloveniji nad 4000 učiteljev in učiteljic. Od teh jih je mnogo padlo, veliko jih je ostalo neznanu kje v internaciji, veliko je bilo preseljenih v Srbijo in na Hrvaško, nekaj jih je pomele, nekaj je izbralo druge zaposlitve. Zdi se, da nam bo tako ostalo morda komaj nekaj nad 2.000 učiteljskih moči, če pomislimo, da moramo po vojski dvigniti iz nič šolstvo na Primorskem in Koroškem, stoji pred nami zavest velike naloge. Potrebovali bomo v celoti okoli 8.000 učiteljev in učiteljic. Treba torej pripraviti in vzgojiti kakih 6.000 učnih moči, da bodo na razpolo ob osvoboditvi.

Da odpomore vedno naraščajočim potrebam po učiteljskem naraščaju že zdaj in še posebej po osvoboditvi, prireja oddelk za osnovno šolstvo pri predsedstvu SNOS-a, tečaja, ki naj daje ljudem, kateri kažejo prirojen vzgojiteljski dar in imajo voljo do šolskega dela, temelje za njih politično, socialno, pedagoško in splošno kulturo in navodila za šolsko delo.

Na Primorskem se vršita ali se bosta vršila dva taka tečaja. Prvi bo trajal štiri tedne in je določčen za kandidate nadomestne učitelje, ki imajo nedovršeno srednjšolsko izobrazbo iz Jugoslavije ali celotno italijansko učiteljsko ali celotno italijansko gimnazijo. Namen tega tečaja, ki se že vrši in je števil ob pričetku 25 ljudi, je, da da osnovne pojme o vzgojeslovju, dušeslovju in ukoslovju, torej osnovne pojme o vzgojnem prijemu in prvem delu na osnovni šoli. Jasno, da bodo morali v bodoče ljudje, ki bodo do končali take tečaja, še samo mnogo študirati in se sami izpolnjevati ter delati še te ali one dopolnilne izpite, da se njih strokovna usposobljenost čim bolj dvigne.

Drugi tečaj na primorskem se bo vršil po končanem prvem, bo trajal šest tednov in je namenjen dekletom s samo osnovnosolsko izobrazbo, ki so na šolah delovale že sedaj in hočejo pri šolskem delu ostati. Tem kandidatkam je seveda treba dati neprimerno več ne samo strokovne, pedagoške izobrazbe, ampak tudi veliko novega osnovnega znanja. Te kandidatke bodo nekake začasne učiteljice, ki bodo potem pač v praksi pokazale, ali naj v delu ostanejo ali naj jih odstranimo. Če bodo v praksi pokazale, da imajo tisti osnovno potrebno, prirodjen vzgojni čut in da je njih delo vestno, bodo ostale. V splošnem kažejo sedaj veliko spoštovanje do učiteljskega poklica in priznavajo težko delo vzgojnika in marsikdo bo prostovoljno izstopil v spoznanju, da je šolsko delo nad vse težko in odgovorno.

Za tako imenovano "Ljubljansko pokrajino" je oddelek prav tako priredil šesttedenski pedagoški tečaj, ki se ga udeležili kandidati z najmanj štirimi razredi gimnazije ali z meščansko šolo. Udeležuje se tečaja tudi kandidati z več razredi višje gimnazije, z strokovno šoli, s kaksnim letnikom učiteljskega in podobno. Tudi ta tečaj hoče dati temelje njih splošni, posebej pedagoški kulturi. Predavanja, referati, debata in končno nastopi pred razredom so sredstva in načini njih vzgoje. Tečajnikov je deklet 32, moških le dva. Moških ni, ker so v vojski. Pričnost in vestnost je izredna. Delo se vrši od osmih do enainvajsetih z malenkostnimi odmori za kosilo in večerjo. Tečajniki kažejo tudi bistro glavo. Tečaj se je vršil od srede julija do konca avgusta.

Naša šola je danes sestavni del osvobodilne borbe, v njej mora ves po uk prešinjati borbeni duh, zato pa mora biti s tem duhom najbolj prepojeno učiteljestvo samo. Da se v tem oziru poveča aktivnost in poučenost našega učiteljestva, bo oddelek organiziral vzgojno - politični tečaj, za učitelje - delegate iz posamesnih okrožij, ki bodo potem izvedli okrožne tečaje za učiteljestvo v svojem okrožju. Snov tečaja bo zgodovina osvobodilnega boja in razvoj graditve narodne oblasti v Sloveniji in Jugoslaviji. Tečaj bo trajal 10 dni in se bo vršil septembra pred pričetkom šolskega leta.

Začetek novega šolskega leta bo 1. oktobra, v krajih kjer je trgatega nekaj dni pozneje. Novo šolsko leto bo dobilo nove učne moči, stare moči pa bodo politično utrjene. Osnovna šola se organizira na novo in raste z novimi silami v smeri narodu/.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE.

Teden Rdečega Križa povsod žanje velike uspehe. Samo v Banjaloskem rajonu je bilo nabranih 500 novih članov in 5000 lir članarine. O končnem uspehu tega tedna bomo poročali prihodnjč.

IZ DELOVANJA NAŠIH ODSEKOV.

Iz odseka za prosveto. V letošnjem šolskem letu je bilo na osvobojenem ozemlju v osnovnem šolstvu naslednje stanje:

	šol	učiteljev	otrok
Ljubljanska pokrajina	104	277	13.858
Primorska	311	443	14.962
Štajerska	2	1	?
Gorenjska	13	14	330
skupaj	430	735	29.150

Meščanska šola v Črncmlju je imela med letom 10 učnih moči in 120 učencev.

Julija in avgusta se je na naših šolah šolsko leto končalo. Razen rodnih šol je bilo v Slovenskem Primorju še na sto večernih tečajev za odrasle, ki so obiskovali svoj čas samo laške šole. Veliko je bilo tudi učnih krožkov za mladino v kofajih, kjer ima sovražnik svaje postojanke.

Gornji podatki o številu šol, učiteljev in otrok so nepopolni, ker iz nekaterih okrožji ni bilo mogoče pravočasno dobiti poročil.

Iz Odseka za izgradnjo narodne oblasti. V Slovenskem Primorju se z velikim uspehom vrše večitve. V Ajdovškem okraju v 4 krajih s 69 odstotnim uspehom, v Vipavskem okraju v 4 krajih s skoraj 100 odstotnim uspehom, v Šentvidskem okraju v 11 krajih 97 do 99 odstotnim uspehom, v Štajerskem okraju v 9 krajevnih edinicah s skoraj 100 odstotnim uspehom, v Rihemberškem okraju v 13 krajevnih edinicah s 100 odstotnim uspehom.

Iz Oseka za finance. Odsek za finance je meseca julija izplačal 241.000 lir preživitve učiteljem. Preživitve je celo poslal v okupatorske postojanke, od koder je dobil potrdila. Podpor revnim je v soglasju z Odsekom za socialno skrbstvo izplačal samo v 5 okrožjih 748.972 lir.

Velika je potreba po nizkih posojilnih obveznicah.

Davkov je 5 okrožji plašalo 361.516 lir.

D O P I S N I K I .

V kratkem bomo izdali brošuro dopisov, ki jih v listu nismo mogli priobčiti. Podpisujte dopise, da vam bomo lahko odgovarjali!

Prejeli smo dopise:

Koroška: Moro, politkomisar, relejne 6 linije.

Štajerska: Cvetko Zagorskā, Mate, Sinkovic Jože.

Primorska: Franci preis, Nikolaj iz Kraškega okrožja, Rozi Kandus, Silvij Silovanov, Marija, Slavka, Danica, Otilija, Pavla, Slavka, Katija, Irma, Poldā, Vera, Marička, Dora, Mirjan, Vilma, Ivanka, Irenka, Volga, Irena, Nerica, Mara, Bistrica, Črna, Judita, Klara, Mirta, Branka, Vera, Nevenka, Jadranka, Milena, Silva, Damjana, Drina, Mimi, Zdrava, Juri, Maček, Diva, Ermana, Albina, Kira, Loredana, Julka, Volga, Slavica, Nada, Metoda, Daša, Mira, Gabraroa, Majja, Vlasta, Ljuba.

Novomeško okrožje: Vidič, Marjetica, Vran, Vojteh, Joško, iz Trebnjega, Slavenski, Penja, Zoran, Milan, A.P./Dol. Šušice/, E.K., Milka, Minka, Tatjana, Milka, iz Dražne vasi, Sandor.

Bela Krajina: Izidor Dražmerič.

Ribnica - Kočevje: Rafael iz Banje Loke, Nina, Učo.

Notranjsko okrožje: /Pomotoma so bili vsi dopisi v štv. 20 Slovenskega Poročevalca iz Notranjskega okrožja naštetih pod naslovom ribniško - kočevskega okrožja /: Iz sodraškega kotička.

Stane.

Iz našega tiska.

Uredništvo Slovenskega Poročevalca je pravkar izdalo brošuro Slovenski duhovniki in politiki v Osvobodilni Fronti in veri.

Ena glavnih parol švabobranske propagande proti Osvobodilni Fronti je: (+) Breda, Klen, Sava, Maja, Kira, Branka, Milica, Savo, Primorka, Lizika,

da je protiverska, da je njen namen uničiti cerkev, da ni nobene svobode ve re na osvobojenem ozemlju.

S temi lažni polni strani svojega umazanega časopisja.

Razgovori v brošuri so dokaz, da je resnica prav nasprotna. Duhovniki z osvobojenega ozemlja so drug za drugim potrdili, da vlada v verskem ozi ru popolnoma svoboda, da se oblast Osvobodilne Fronte trudi za čimboljše ra zmerje med cerkvijo in novo oblastjo in da o kakršnem koli zatiranju vere ni govora. Cerkve so odprte, maše se redno vrše, v šolah se vrši pouk verou ka, vojska se udeležuje procesij in prav tako predstavniki oblasti.

Iz razgovorov pa je tudi razvidno, da je stopil velik del slovenske du hovščine naravnost v službo okupatorja, velik del pa se drži ob strani in s tem tudi služi okupatorju. Kdor bo ustrajal na strani okupatorja, pa naj bo duhovnik ali lajk, bo paš moral dobiti isto plačilo kot vsak drug naro dni izdajalec.

To brošuro naj naši propagandisti izrabijo za razkrinkanje laži, da je Osvobodilna Fronta protiverska in da na osvobojenem ozemlju zatira ve ro. Izjave duhovnikov samih so najboljšje orožje za razkrinkavanje. Brošuro dajte čitati duhovnikom, družinam domobrancev, omahlivcem. Pošljite brošurov sovražnikove postojanke!

K U L T U R A .

Iz preteklosti v prihodnost.

Sredi svete domovinske vojne se spominjamo poleg vseh sedanjih borecev tudi predhodnikov in znanilcev novega časa v preteklosti. Naša sedanjost ni zametavanje in zanikanje preteklosti, temveč potrditev vseh plemenitih pri zadevanj velikih mož, ki so pred nami oznanjali idejo narodnega odpora pro ti vsemu tujemu in nasilnemu, idejo bratstva med narodi, idejo naše samosto jne človečanske, kulturne in politične dejavnosti. Tako smo se Slovenci le - tos spominjali stoletnice rojstva pisatelja Josipa Jurčiča stoletnice roj stva "goriškega slavčka" Simona Gregorčiča, stoletnice Prešernove "Zdravlj i ce". Slovensem in vsem narodom, ki "hrepene dočakat dan, da, koder sonce hodi, prepir iz sveta bo pregnan, da rojak prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo me - jak." Naš sedanji osvobodilni boj je dozoretev vseh velikih sanj naših ve likanov, izpolnitev velikih smotrov, ki so se jih oni nekoč komaj upali za - staviti. "Neprekinjena drži veriga iz zarje v zarjo in od dne do dne", poje največji mojster naše besede Oton Župančič o slovenskih duhovi, ki so kot plamen šli pred nami in nam svetili v lepšo bodočnost. Zdaj vstaja nad zru ženo slovensko domovino, nad slovenskim jugom in vsem slovenskom svetom kon čna zarja novega dne. Misel na našo preteklost krepi našo voljo, da uresniči mo sanje stoletij do kraja. Preko nas borec svete domovinske vojne proti dednemu sovražniku Germanu si podajata roke preteklost slovenskih velika nov in prihodnost naših bodočih pokolenj.

Kakor Slovenci tako se tudi drugi Slovani spominjajo svojih velikih mož in iz njih dela črpajo moči in potrdila svoji sedanji borbi. Tu so ho čemo spomniti treh velikih imen iz slovenskega kulturnega kroga: dveh Ru - sov, slikarja Rjepina in pesnika Krylova ter enega Hrvata, pesnika Mažurani ča. Te besede naj bodo dokaz naše povezanosti s plemenito preteklostjo in priča, kako tudi v najtrših in najbolj krvavih časih ne gre minc nap lepo ta in poezija.

Ilije E. Rjepina slika " Burlaki na Volgi" je ena najslavnejših slik ruske umetnosti. Oprtani s pasovi in jermeni vlačijo burlaki, to so vlačil ci ladij, težko ladje po toku Volge navzgor. Skupina mladih in starih, z zaršenimi lasmi in bradami, s ploskimi presi in in ukrivljenimi hrbti po - doba delovnega človeka preteklega ruskega časa -- stoji sredi neizrazite

pokrajina zapuščenih, izmougan, vase zaprta, pa vendar Judovita enotna pove-
zana v trpljenja in tvarištvo. "Burlaki na Volgi" so najboljša dela Ilije
Rejpinna enega največjih ruskih slikarjev, rojenega pred sto leti v Čugujavi
na Doncu. Danes je njegova rodna pokrajina spet svobodna. Na dan njegovega
rojstva so v rojstnem kraju postavili temelj za njegov spomenik. Svet ljud-
skih komisarjev v SZ je sklenil; postaviti spomenike velikemu geniju tudi
v Moskvi in Leningradu, videti spominke plošče na vseh hišah, v katerih se
je slikar nahajal, razpisati stipendije za slikarske in kiparske talente pred
vsem pa znova pozidati Rejpinov muzej v Leningradu ki so ga porušili Nemci.
Rejpin je zrasel iz ljudstva. Bil je samouk, ki si je sam, z naravno darovitostjo
stjo in vstrajnostjo priboril vstop na umetniško akademijo. Neumorne so
ed prvih otroških let strastno ukvarjal z vsem, kar je bilo v zvezi s slika-
ni. Najprej je izrezoval slike iz papirja, potem je iskal ikone od njih je
prišel na port-rete in končno obsegel na platnih ves ruski svet, človeka in
naravo. Ta svet je predobro poznal, saj je iz njega izšel. Pod njegovim čopi-
čem je vstajala ruska dežela, življenje kmeta in mestnega siromaka. Ruski
človek in ruska pokrajina sta vsebina njegovih slik. Njegova slava je osvo-
jila ves ruski in kmalu tudi evropski svet. Slike, ki so bile pred nemškimi
barbari umaknjene v notrajnost države, se danes vračajo na svoja mesta
v Moskvo. Zopet je zasijalo iz njih ruske, ozračje in spet bodo gledalce zri-
z velikih platen od sonca in vetra zagoreli ruski obrazi.

Svet ljudskih komisarjev v SZ je postavil odbor za proslavitev sto-
letnice smrti ruskega pesnika Ivana A. Kryilova in poveril Demjana Bédnega
da uredi njegovo zbrano delo. Iz skupine velikih ustvarjalcev ruske roman-
tične dibe v prvi polovici preteklega stoletja, kakor so bili Puškin, Lermo-
ntov in Gogolj, predstavlja Kryilov gotovo najbolj ljudskega pesnika. "Te-
žko da ima kak narod pesnika, ki bi bil onako priznan in tako preljubljen
pri vseh slojih in stanovih, pri mladih in starih, preprostih in izobraže-
nih, revnih in bogatih, skratka - pri vseh pismenih ljudih, da celo pri ne-
pismenih ki ga poznajo le po ustnem izročilu." Kakor je I. A. Kryilov pri Ru-
sih "prevajalec B. Včovič ob slovenskem prevodu njegovih basni/. Pesnik
Kryilov je napisal malo in vse samo basni. Toda te živalske sličice so take
zrasle iz ljudskega čutenja, do jemanja in duha, da se morale osvojiti ves
ruski svet. Dalje je v teh basnih toliko zafrkljivosti, egavosti in tudi po-
litične človeške zaostrenosti, da predstavljajo res "naroden zaklad skupenk
ljudske modrosti", kakor je dejal Gogli "natančen odsev ruskega duha z nje-
govo bistrotjo, opazovalno zmožnostjo, dobrodušno lokavostjo, dobrotljivo
stjo in njegovo, nemozgajočo, temveč na krogam življenja ^{globokumnostjo} ustrežajočo", kakor
je dejal po smrti Kryilova pesnik Vjazemski. Pri nas ga je prevajal že Fra-
noe Levstik in o njem pisal Mako Pleteršnik v sedemdesetih letih prete-
klega stoletja.

Hrvatski pesnik Ivan Mažuranič, ki so je rodil pred 130 leti v Hrva-
tskem primorju je bil prvi hrvatski ban, ki ni izšel iz kroga fevdalcev, na
kar so ga tudi imenovali "ban pučanin", ban iz ljudstva. Ni dosegel popolne
svobode svojega naroda, toda v trdi in vstrajno borbi mu je pomagal, da se
je vedno jasneje zavedal svoje moči in vedno odločneje izbiral borbene
sile za dosego svoje svobode in za združitve vseh Južnih Slovanov. To je bi-
la v Avstrio - Ogrski doba hudega nemškega in madžarskega pritiska na vse
slovenske narode, da se zažusi vtis idej velike franoske revolucije in vris
srbske vstaje za svobodo. Slovenski narodi juga so se budili. Mažuranič je
bil glasnik enakopravnosti in enakosti vseh Južnih Slovanov. Pisal je: "Sa-
mo z združenimi silami morejo biti Južni Slovani kos tujeom." Ustanavljal
je kot ban ljudske šole z obveznim hrvatskim in srbskim učnim jezikom, so
deloval je pri organizaciji Jugoslovenske akademije znanosti in umetnosti
v Zagrebu in kot ban 1874 odprl v Zagrebu vseučilišče. Poleg političnega
javnega dela mu je bilo najbolj pri srcu pesniško delo. Mažuranič zavzema v

hrvatskom slovstvu eno najpomembnejših mest. Najznamenitejša njegova pesniška delo je junaška pesem " Smrt Smajl - age Čengiča", Ep opeva junaški boj Crnogorcev proti krvavemu turškemu nasilniku Čengiču v hercegovskem Stolcu, ki konča pod noži narodnih maščevalcev. V epu je Mažuranič izrazil hrepenenje Srbov in Hrvatov Bosne in Hercegovine po svobodi, obenem pa težnjo vseh Južnih Slovanov, da se otresejo vsakega tujega jarma misli, kot so istočasno navdihovale pri Slovenih Gregorčiča ali Stritarja, ko sta pesnila prvi Hajdukovo oporoko in drugi Dunajske elegije.

S spoštovanjem gledamo velike duhove preteklosti in ponos nas navdaja, ko vidimo, da danes ustvarjamo, kar so oni v daljnih upih le sanjali. Kulturna dedščina prehaja na nove robove.

Fl.

P O S L O V E N S K I Z E M L J I .

V SAVINJSKI DOLINI ZBORUJEMO.

Čim so padle sovražne postojanke Ljubno, Luce, Gornji grad, Šmartno ob paki, je naša vojska ukorakala v dolino. Vse povsof je zavladelo nepopisno navdušenje. Ljudje so se praznično oblekli, pometli ulice kot za velike praznike. V hipu so izginili vsi osovraženi nemški napisi z javnih in privatnih zgradb. Na vseh hišah so zavihrale naše zastave. Pričela so se ljudska zborovanja, na katerih so ljudje prvič po treh letih slišali svobodno slovensko besedo in slovensko narodno pesem. Na mitingih so govorili Ivan Nemeč - Vojko, tajnik Pokrajinskega odbora OF za Štajersko, polkovnik Aleksej Baebler - Prižoč, sekretar Oblastnega Komiteta KP za Štajersko, tov. Jože - Borštinar, politkomisar IV. operativne cone, župnik Lampret, član Pokrajinskega odbora za Štajersko.

Še vedno se vrše vsak večer mitingi po vsej Savinjski dolini.

Savinjčani so priredili na čast predstavnikov zavezniških narodov pri štabu IV. operativne cone in predstavnikom političnih in vojaških oblasti pristrčen družabni večer. Prireditve so se udeležili: Podpolkovnik Boris Bogomolov, član sovjetskega vojaškega odposlanstva pri Glavnem štabu NOV in POS, major Lindsay, šef anglo-ameriškega vojaškega odposlanstva pri štabu II operativne cone, tovariši, Ivan Nemeč, Aleksej Baebler in Strgar, vojsko pa so zastopali komandant IV. operativne cone major Kranjc, tovariš Jože Borštinar in načelnik štaba major Brajevič - Pero.

V imenu Savinjčanov je zbrano družbo pozdravil tovariš Milan Savino, polit. del. IV. operativne cone, rojak iz Savinjske doline, ki je izrazil čustva hvalečnosti Savinjčanov za osvoboditev.

Nato se je razvila pristržna zabava, na kateri so se povabljeni spoznali s predstavniki zaveznikov naše vojske in naše politične oblasti. Pestrost večera je še poudaril nastop partizanskega pesnika Petra Levea - Borisa, ki je recitiral nekaj svojih še neobjavljenih pesmi. V krasni parketi dvorani so se zopet zableščali lestenci, v kotu na odru je skrbel za veselje razpeloženje partizanski šramel, po dvorani pa so odmevale vesele partizanske in narodne pesmi.

V sobah, kjer so se še pred nekaj dnevi šopirili švabski okupatorji, se je oficijelna svečanost razvila v zgodovinsko slavje, ki je utrdilo pristržne odnose z našimi zavezniki.

G O R E N J S K A T E K M U J E .

Iz poročila tov. Bogdana Osolnika

Izvršnemu Odboru OF

Tudi na Gorenjskem se je v času prvoga tekmovanja v vojski in na terenu vršilo vse delo z geslom: Tekmujemo! Čeprav se je morale naše tekmovanja boriti s posebnimi težavami in težkim okupatorjevim pritiskom, je

wendar po svoji notranji vsebini doseglo svoj smoter. Vzbuđilo je nov val navdušenja in požrtvovalnosti v delu, ki se je izpopolnjevalo z novimi, bolj šimi delavnimi načini in ki je po svoji razgibanosti, prožnosti in naglici bilo kos naglemu razvoju, ki se danes vsepovsod odigrava.

Ob zaključku tekmovanja je Pokrajinski odbor OF za Gorenjsko izbral podatke o dosežnih rezultatih in jih predložil IOOF.

Po teh podatkih je v dobi tekmovanja doseglo največji organizacijski razmah okrožje Jesenice. V pogledu utrditve organizacije, graditve oblasti in učinkovitosti političnega dela pa je doseglo prvo mesto okrožje Škofja Loka. Med okrožnimi aktivisti so se v dobi tekmovanja najbolj izkazali: tov. Aleš Jelena - delavec, član OOOF Jesenice; tov. Milan Loštrk - Novljan, sekretar OOOF Škofja Loka, Vida Gantar - delavka, sekretarka OO SPZZ Jesenice.

Največ požrtvovanja in tekmovalne vneme je v dobi tekmovanja pokazal tov. Edvard Bregar - Don, tehnik, ki prejme za to prvo priznanje in brzo strelko v nagrado.

Podrobne uspehe tekmovanja objavlja POOF za Gorenjsko v brošuri "V tekmovalstvu - k zmagi!"

Uspeli tovariša Dona.

Tovariš Don si je zadel nalogo v tekmovanju sestaviti tiskarski stroj za potrebe našega tiska. Velikopotezen načrt je bil to - saj niti pred vojno v Sloveniji nismo izdelovali takih strojev.

V neverjetno težkih razmerah in z nadvse skromnimi sredstvi se je vrigel na delo. S pomočjo legalke tov. Julije, ki mu je pripravila vso potrebne legalne zvoce in organizirala delo v raznih delavnicah, je uspel že po prvem mesecu izpolniti načrt. Prvi tiskarski stroj izdelan v Sloveniji, je dobil ime Trilof, ker je nastal na triletnici OF. Seveda ni bilo na razpolago niti najpotrebnejšega ostalega inventarja, predvsem ne črk. Tov. Bog, edini stavec pri stroju, je zgrabil za tri in si odmeril samo po tri ure spanja na dan. Prve omare za črke sta sama provizorično izdelala iz kartona, med stavke sta vlagala les in si pomagala pač, kakor se je dalo.

Potem se je DON odločil, da izvede drzno akcijo na črkovno gradivo. Julija je pripravila teren. Ob belem dnevu se je nato pripeljal na Jesenice, obiskal primerno podjetje in zbudil z revolverjem spoštovanje uslužbencev, ki so morali z dvignjenimi rokami počakati, da je pobral vse, kar je potreboval, in se poslovil...

Akcijo je ponovil še enkrat - spet ob belem dnevu, v družbi nekega mladina. Z ročnim vozičkom je prišel po svoje potrebno gradivo in ganodpe - ljal.

Tako je tov. Don izvršil svoj tekmovalni program skoraj mesec dni pred koncem tekmovanja. Potem pa ga je popadla misel: Zakaj bi ne sestavil do konca tekmovanja še enega, večjega in boljšega stroja po izkušnjah, ki jih je imel s prvim?

In znova se je začelo. Naprej načrti - vse risanje le s svinčnikom in z metrom. Spet je Julija morala naročati na vse strani posamezno delo. Spet je potem bilo treba dolge noči te delo popravljati in prililiti, ker načrti niso mogli biti dovolj natančni. Tik pred koncem tekmovanja je stekel tudi ta stroj.

Se črke! Don sam je sedel na kolo, se pripeljal v Kranj in spet - na stari način/ s pištolo in prijazno besedo - napolnil nahrbtnik in aktovko. Še enkrat je ponovil akcijo, spet na kolesu, spet sredi mesta. Tako so prošle v tiskarno črke.

Potem na juriš na papir! Z velikopotezno akcijo seveda, po stari navadi. To pot pa se ni izteklo čisto tako, kot je Don preračunal v svojih nezotljivih "sistemih". Avto je padel v zasedo. Don se mora zahvaliti samo svoji pištoli, da se je izteklo posreči. Sicer je moral Svabom pustiti svo-

je nepogrešljivo palčko, ki jo je v partizanih nosil 2 leti, toda poproaj jim je le še enega obstrelil na ta račun.

Tako je do konca tekmovanja tov. Don dvakrat, in tã stodstotno, izvršil svoj program.

Ali sedaj veste, zakaj je Don dobil priznanje in brzostrelko?

P E S M I C A

iz pionirske igre Sanje se bodo uresničile.

Ob grmu sem na straži stal,
so picnirji se igrali.
Nihče sovraga ni se bal,
ležali so po travi.

Cvetlica seveda rdeča je,
na kapi je prišita,
zaido ne, ugasne ne,
vso noč, ves dan se svita.

Imel vsak puško je v rokah
-bilo so pač lesena-
in v lepih kapah na glavah
cvetlico, ki ne zvene.

Ko pa sovražnik je prišel,
je zvezd neštoto vstalo.
Plaz rdečih rož je pridrvel,
vse se je vojskovalo.

Vse je drvelo v breg, navzdol,
Zakaj? Za lopi srečni svet!
Ko mrak je pal, smo šli domov,
sijal je s kape rdeči cvet.

N A Š N O V I R O D.

Nekje na Primorskem so premestili učitelja za šolskega nadzornika. "Našega učitelja?" so rekli otroci. "Ne, našega učitelja ne damo nikamor." Sme nili so, da ga ne pustite iz vasi. Učitelj je njihov in ga ne dajo. Oborožili so se z lesenimi brzostrelkami in obkolili vas, Nihče nct, nihče ven. Nato so sklicali ljudi in nagovorili organizacije OF, da nastopijo proti premestitvi in da oblast svojo premestitev prekliče.

Oblasti pa se je posrečilo, da je ta pionirski upor zaдушila. Dopovedala je mladini, da učitelja morajo dati, ker je potreba za še odgovornejšo de lo.

Trije otroci pridejo k rajonskemu sekretarju.

"Tovariš sekretar," pravi srednji, ki so ga otroci določili za govornika ker je bil najbolj pogumen. "OF je razpisala posojilo narodne svobode, ampak tisti papirji, tista potrdila imajo samo visoke številke, Storil je za nas otroke preveč. Natisnite potrdila po deset ali dvajset lir. Toliko bomo pa že tudi otroci zaslužili in zbrali. Mi hočemo tudi kaj dati za posojilo svoje bode."

Sveda so potem natisnili potrdila tudi za manjše vsote. Potem so otroci tudi tekmovali pri nabiranju posojila.

Otroci gledajo za letalom. Skrili so se pred njim iz šole grede, ker je letelo nizko in letala ne prizanašajo tudi mirnim vasem. Koliko so jih že žgala in porušila!

"Nič hudega," pravi najbistrejši. "Ste videli? Nekakšen papir so metali. Pojmo gledat!"

Šolari se zapode s poti čez travnik na polje.

"Hej časopisi! Slike! Papirji!"

Nato se zherejo pod gozdom.

To je švabobranska pisarnija! To so Nemci metali in narodni izdajalci tiskali. Zažgimo!"

Ves papir zmežajo na kup in zažgo. Svetel plamen liže papir za papirjem otroci se primejo za roke in zaračajo okoli gimaše in zakličejo:

"Hejo, hejo, bela garda gori, bela garda gori/!"

----- o -----

Pred šolo stoji fantič in ustavi učiteljca, ki med gručo otrok odhaja. "Prosim, ali bi prišli k nam učiti?" pade prednjo.

Učiteljca obstane ukopana in ne ve, kaj bi rekla zadihanemu otroku.

"Pri nas smo že pomedli velike sobo v gostilni in tam bi imeli šolo;" "hitri pripovedivati fantič. "Kar popoldan pridite!"

Učiteljica se smeji in potem obljubi, da bo prišla pod večer, ker ima tu pouk tudi popoldne. Ure in pol je daleč, a laže bi njoj kot otrokom. In ta ko dospe že po šesti uri v vas. Otroci stojijo pred "šolo" - čez dvajset jih je. Pod pazduho tišče neke papirje in nekateri celo knjigo. Šola ima napis da je gostilna. Otroci sramežljivo pokimajo, a oči jim gore od veselja in ponosa, da so dobili učiteljca.

Čez en teden: sredi velike gostilniške šobe stoji velika kmečka miza, ob njej klopi in otroci nad pol popisanim papirjem. V oknih rože in cvetje. Na temnorjavih vratih s kredjo naslikan znak: Triglav, zvezda in dvoje črk: OF.

V Vrhpolju pri Vipavi se je pod fašisti zgodil tisti svetovno znani dogodek med šolskimi otroki: Učitelj fašist Sočesanti, ki je bil jetičen, je pljuval v usta otrokom, če so govorili slovensko. Danes so vse doline in hribi polni svobodne slovenske govornice. Včasih je bilo res groza Slovenca ob fašističnem nasilju, včasih je bila resnica, kar je pol pesnik malega Cibeana Oton Zupančič: Svobodna je bila ptica pod nebom, toda ali je tedaj smela naša slovenska

svobodna, preko vseh ti moj?-

Po naši zemlji se ozrem,

zgrozim se in oči zaprem."

Sedaj pa že padajo vse meje med razkosanimi slovenskimi pokrajinami v dolinah teh sester Soče, Save in Drave, vstaja "nov zarod", prercojen, ves nov, kakor pravi potnik Valentin Vodnik.

----- o -----

Otroci se igrajo, toda nihče noče biti Rupnik ali Mussolini. Ne, jaz bom partizan! "ugovarja prvi, "Zakaj bi jaz ne mogel biti Tito?" "Kako boš Tito, če še brati ne znaš!" "ga pobija drugi, ki so ga hoteli dati za Hitlerja." "Jaz ne bom Nemeč."

"Pa ne, pa ne, "pomirja kolovodja vso družbo. "Priredimo miting!"

S hrupom se z-grnc vsa družčina pod kozolec in miting se začne s pesmijo "Kovači smo". Nato kolovodja - kot je slišal politkomisarja iz vojske - govori, kako predirajo zavezniki in kako Nemci beže in ča bo kmalu svoboda. Deklica deklamira pesem, ki jo je že pred kratkim na vaškem mitingu, in potem pozabije, da so na mitingu in začne prepevati partizanske pesmi in drugo za drugo.

"Živijo!" vzklika samosrajčnik in dviga roko v partizanski pozdrav.

-o-o-o-o-o-o-o-o-

V Križu na Krasu so belogardisti ponujali ljudem šolo, imeli so z nji mi sestanke in na poslopje že napisali: "Naša narodna šola". A ljudje so spoznali, kaj tak "šola" pomeni, in čez noč se je nenadoma na poslopju pojavil napis: To je belogardistična šola! Švabi so napis zapackali, toda besede so se še dolgo dale razbrati skozi belež. Kraševci izdajalske laži - narodne šole niso sprejeli.

"Za šolo in prosvetno delo bo dovolj časa po vojni" gođojo nergaši.

"Zdaj je glavno, da si ohranimo življenje!" skrivajo svoje ljubezen do udobja slahopetci.

Ne mladina je naša bodočnost. Prihodnost nam bo zastavila še neprijetno težje nalogo, kot jih imamo danes. Mladina doživlja vso veličino našega časa in iz nje raste v prihodnost, ki bo njena. Po mladini se pogloblja delo naših staršev do osvobodilnega gibanja, v mladini imamo sodelavce pri naši bojni želji danes.

Bradač.

STANJE TRGOVINE NA OSVOBOJENEM OZEMLJU.

Od vseh panog gospodarstva je jesenska ofenziva najbolj prizadela trgovsko življenje ki si dolgo ni mogli opomoiti in preiti spet v vsaj koliko toliko omejene razmere. Polagoma pa se bili tudi tu storjeni prvi koraki za izboljšanje položaja in izvršene tudi že nekatere priprave za bodoče omejene razmere.

Skladno z načelom zasebne pobude v vsem gospodarskem življenju je Odsek za gospodarstvo pustil tudi na tem področju zasebni podjetnosti povsod preste roke, kjerkoli so pokazali zanimanje posamezni trgovci ali zadruga. Trgovino so organizirali in jo vodijo na osvobojenem ozemlju organi naše narodne oblasti samo tam, kjer zasebnega zanimanja ni bilo.

Da bi se čimbolj približali načelu zasebne pobude in svobodne trgovine, je bila iz odloka Predsedstva SNOS o maksimalnih cenah izpuščena cela vrsta predmetov in je bila maksimirana ona samo zares najnujnejše življenjske potrebščine.

Največjo oviro pri razmahu trgovine predstavlja pomanjkanje blaga povsem tistega, ki se je izdelovalo izven Slovenije. Da bi pa, mogli tudi v teh težkih časih biti udeleženi pri trgovini vsi, ki so se nekaj bavili s trgovino, je naša oblast povsod podpirala ustanovitev trgovskih nabavnih in prodajnih združenj, ki so potem odprle skupne trgovine. V teh prodajalnah se prodaja blago, ali tisto blago, ki se nabavlja po raznih poteh iz zasedenih predelov. Jasno je, da so količine tega blaga zelo omejene, kajti blago se izbira v majhnih količinah od prekupčevalec, poleg tega so zelo težavne transportne okoliščine, v časih se temu pridružijo še valutarne neprilike. Vedno pa imajo naše trgovine na zalogi blago, ki se izdeluje doma, predvsem suho roso.

Za pospeševanje trgovine je Predsedstvo SNOS ustanovilo poseben fond v znesku 2.700.000. lir, iz katerega more dobiti posojilo za obratni kapital vsak posameznik ali zadruga, ki izpolni predpisane kreditne pogoje, katere določevodstvo Denarnega zavoda Slovenije.

Do sedaj je bilo na osvobojenem ozemlju bivše Ljubljansko pokrajine obnovljenih 8 trgovin, bodisi zasebnih ali združenih ali pod upravo naših gospodarskih organov. Vse te trgovine so po svoji moči precej prispevale k pobijanju protiranih cen, ki so jih dvigali brezvestni verižniki.

Jože Pence.

DOMOBRANCI V LASTNEM ZRCALU.

Slovensko domobranstvo, zvesti hlapci naprej italijanskih in potem nemških okupatorjev ohranja v sebi v-se "svetle" tradicije "zvestih Kranjcev" iz časov habsburških cesarjev. Vsa motna sedlina tisočletnega žitja pod tuj čevo oblastjo je v njem dobila svojega sodobnega glasnika in zagovornika. "Vse za vero, dom, cesarja" je bilo nekoč geslo protitiranih voditeljev, "do brega in vernega slovenskega ljudstva" skrivajoč pod tem plaščem nebrezda- no slopo oblasti in hlapčevsko zvestobo tujemu gospodarju. "Za vero in za

rod" je danes geslo domobrancev, ki so se vdinjali tujcu in postali njegovi biriči. Zato so v času največjega narodnega ponižanja, ko je pčela prva partizanska puška in naznanila nalezprosen boj proti okupatorju, radovoljno stopili ob stran italijanske fašistične oblasti. Ko pa so s kljukastem križem zaznamovane tolpe vdrle v našo osvobodeno ozemlje, so v prvih, plača nega hlapca vrednim hobrikanjem začeli pljuvati na prejšnjega gospodarja in lovit drobtince z mize največjega krvoloka našega rodu. Ob njegovi strani se slovensko "domobranstvo" začuti naenkrat močno in že v drugi številki glasile novomeških domobrancev "Naprej zastava slave" z dne 15. nov. 1943 je eden teh nih "vitezov" zatrobil, da je novemesto zdaj drugi, boljši Turjak.

"...Na Turjaku ni bilo ne majorja Maiwald'a in ne komandanta Rupnika, legiji tam niti od daleč niso bili tako sijajno opremljeni, kot so sedaj domobranci, tam nismo imeli ne tankov in ne abroplanov, tam smo bili po italijanskem izdajstvu sami (podčrtali mi), tu pa je z nami močna nemška vojska. Nasi domobranci so sedaj kot levi, prekaljeni v mnogih hudih borbah, do čim so prejšnji legiji bili le preveč pomehkuženi, ker jih italijani niso pustili iz bunkerjev."

V četrti številki z dne 17. nov. 1943, od tedaj, za blagor očetnjave "imo novanega lista je brati v opisu spopada v Vavti vasi tole modrovanje:

".....Kakšna prodrznost, sem si mislil, pri belem dnevu se promikati po krško dolini, ko nas lahko iz obeh strani iz višin napadejo komunšti, v dolini pa niti pravega kritja ni. Nemci bodo v tem slučaju skušali le sebe rešiti, isto domobranci, nas rekrute bodo pa pustili na cedilu. Sem pač imel Nemce za take, kot so bili italijani ki so sebe varovali, poštene Slovence pa puščali kreppljem boljševiskih roparjev. Stopim k stotniku Schulz'u in mu ta pomisolk izrazim. Da bi ga nikoli ne bil! "Vsak slovenski mož nam je dragocen, zato bomo vas ravno tako branili kot sebe", je bil odgovor.

In ko je res prišlo do napada in so nemški tanki zopet odprli pot, se pisec pogumno potrka na svoje prsi:

"...Nemci pa niso Italijani, sem si mislil, ko sem korakal proti Novemu mestu. Če bi nas bilo kdaj premalo, da ukrotimo roparsko svojat, ki bi nas na padla, pa radi telegrafične pokličemo tanko in še štuke." (podčrtali mi.)

Da tanke in štuke! Potem pa hanevsko zavijati oči ob ruševinah Novega mesta, Zavrč, Hinj in toliko naših bombardiranih krajev in zraven bogoskranško zušnjati o božji pomoči, ki da je očitno na njih strani, to je njih "vi točki" in "narodni" boji. Ni čuda, da so bili zato presenečeni ob "visokem" obisku zločinskega krvnika generala Rossenerja (št. 4. z dne 17. nov. 1943) in v družbi podpolkovnikov Krenmerja in Peterlina, domobrance nadzirajočega namškega podpolkovnika Balke-a (št. 4. z dne 8. maja 1944.) In kako so v svoji pasji ponižnosti zadovoljno ropkali ob gospodarjevo pohvali:

"...Nemško vojaštvo, ki je predsinočnjim prispelo v Novo mesto, se ne more načuditi požrtvovalnosti in hrabrosti naših mož... Nemški poveljnik se je izrazil, da takih fantov še ni videl, ter da upa s takimi dobiti vsako bitko." (št. 4. z dne 17. Nov. 1943.)

Novi nemški vojaki se včeraj niso mogli načuditi hrabrosti našega moštva in so se o domobrancih zelo laskavo izrazili." (št. 50 z dne 27. jan. 1944.)

Pa bi se človek ne smejal temu medsebojnemu občudovanju?

In kako radi bi zbrisali svoj konkubinaž z okupatorjem, pri tem pa jim le spodrsnejo priznanja svojih nekdanjih zvez, ki bi jih sedaj tako radi podtaknili nam. V številki 6. z dne 17. febr. 1944 se ob prejemu novih vojaških oblek pisec takele odidahnje:

"...Bliza se čas, da bomo končno le odvrkli zadnji ostanek carskih I-

italijanov. (podčrtali mi) Dobili bomo nove lepe uniforme.

Poleg že gori omenjenega stavka s priznanjem o osamljenju po kapitulaciji Italije je vidna njih zveza z italijanskim okupatorjem tudi v tožbi bodnega čuvarja domobranske morale v 104. št. z dne 30. marca 1944:

"...Draga rak - rane je posnemanje Italijanov, kar se tiče nežnega spola. Poglejmo resnici v oči in bomo ugotovili, da v tem pogledu nič ne zaostajamo za badolijevci."

Čudno, da v tej zvezi pisec še ni odkril, da so bile Mussolinjeve črne srajice najnedolžnejši angelčki!

Ta lastni domobranski oris njihove narodne zavesti in ponosa pa bi ne bil poplolen, če bi si pri tem ne pravoščil še cinične opazke ob izdajalski protinarodni prisegi domobranske zvestobe nemškemu, rajhu in bi pri tem s priokusom potuhnjenega avadustva na račun Novomeščanov ne napisal:

"Novomeščani so zadnje dni silno v skrbeh za domobrance, katere imajo tako radi. Neki so izvedeli - iz zaneslivega vira seveda - da bodo v kratkem morali prisesti na Hitlerja. Kako se jim zdaj domobranci smilijo. Pa ima jo Novomeščani le dobro in čuteče srce za domobrance!" (Štev. 117 z dne 14. apr. 1944.)

V poročilu o prisegi pa se je seveda domobranski pismouk razpisal o njeni svetosti in obveznosti. In za zaključek umazane domobranske podobe še tole. Vsa resnična narodno - kulturna in politična tradicija slovenskega naroda očituje vedno jačjo zavest isodne povezanosti vseh južnoslovanskih narodov in vedno bolj rastoči napor za dosogo državne neodvisnosti v okviru Jugoslavije. "Domobranci" in njih duhovni, vojaski in politični voditelji pa bi ne bili vredni hlapci nemškega okupatorja, če bi se ne zmaknili v svojo vsezavero domcesarsko preteklost in debelo ne pljunili na svojega južnega brata. Iz jugoslovanskega političnega gibanja v letu 1918 je izbrskal spomin na sušteskijski protijugoslovanski shod v Leskovcu pri Krškem in se na usta svojega vrednega bratca takole izkašljajal:

"Bilo je nečako ob rojstvu bivše Jugoslavije. V Leskovcu pri Krškem je bil političen shod. Govornik je promerjal jugoslovanskega vojaka z avstrijskim. Takole je govoril: Če je prišel v Avstriji kranjski Janez na dopust, je šel v nedoljo po maši po trgu raven kot svoča, brke pod nosom lepo zavihan, zalisce ob strani, v levi uniformi, vse v portah. Hlače polikajajo, po šivu rdeča porta, škornji so se svetili kot luč, pa ostroge so žvenketale ob petah in za pasom svetla sablja. Micka se je po strani ozirala za njim in je do ušes zardela in si mislila: "Ko bi ta vprašal za meho, ko si bo zbral kanko. "Kako drugačen pa je avstrijski vojak, ko pride na dopust. Ves je strgan, zato gleda, da pride domov svečer, da ga nihče ne vidi, in pred pragom kliče mater, naj brž kroga pripravi, da bo obleko poparila, ker je ves ušiv."

Res, vsaka pošena Micka bi do ušes zardela, pa od sramu, če se bo tako pokvarjeno bitje, ki nosi sramotno ime slovenskega domobranca, še kdaj drznilo stopati po naših mestih, trgih in vaseh.

Opomba uredništva. Slika, ki smo jo v št. 22 Slovenskega poročevalca pri občini ob istoimenskem članku, je vzeta iz švabobranskega lističa "Za blagor očetinjave".

